

NY STUDIE // Som 24-åring måtte Astrid Kvale kjempe sitt livs kamp mot hjernesvulsten. Så startet kampen for å unngå økonomisk ruin. Og hun er ikke alene, viser ny forskning.

Kreftsyke har det stritt økonomisk

HILDE HEIAN
hilde.heian@bt.no
foto ELIAS DAHLEN

En ny norsk studie fra Bergen konkluderer med at unge mennesker som overlever kreft, har 40 prosent økt risiko for arbeidsledighet. Det er også 40 prosent høyere risiko for at de må ha økonomisk sosialhjelp. Tidligere studier har dessuten vist at det er fire ganger større risiko for at denne gruppen blir uføretrygdet.

Lite å rutte med

I slutten av oktober skal Astrid Kvale opereres på nytt i hjernen fordi hun muligens har fått tilbakefall. På sikt frykter hun at hun ikke kan beholde leiligheten som hun har kjøpt på Os.

Etter å ha gått på minstesatsen for arbeidsavklaringspenger i nærmere fire år, som er 5000 kroner utbetalt hver fjortende dag, søkte Astrid Kvale om å bli uføretrygdet.

– Jeg forstår ikke hvordan jeg klarte meg. I løpet av fire uker fikk jeg utbetalt vel 10.000 kroner. Da skulle jeg betale husleie på 5000 kroner, strøm, mat og mobil. Slik levde jeg i nesten fire år, forteller hun.

Konstatert hjernesvulst

Kvale hadde akkurat fullført bachelorgraden i økonomi og administrasjon ved Høgskolen i Oslo, da hun 24 år gammel fikk vite at hun hadde en hjernesvulst på høyre frontallapp. Frem til den tid, hadde hun vært fulltidsstudent og hatt to deltidsjobber. Da studentene mottok vitnemålene sine, hadde

hun et plastarmbånd rundt håndleddet og permisjon fra sykehuset.

Klarte ikke å jobbe

Flere ganger har hun forgyves forsøkt å komme seg ut i jobb etter kreftoperasjonen, men kreftene har ikke strukket til.

– Jeg var så fryktelig sliten, og klarte ikke å få formen tilbake. Ved hjelp av Sunnaas poliklinisk forsøkte jeg med arbeidstrening i litt over ett år uten å lykkes, sier hun.

Astrid Kvale har fremdeles et håp om at hun en dag skal klare å komme seg ut i arbeidslivet. Men årene etter at hun ble kreftsyk har vært en lang og utmattende kamp mot regelverk og byråkrati. Da hun fikk det andre avslaget fra Nav på søknaden om ung uføretrygd, holdt hun på å gi opp. Gjennom fri rettshjelp fikk hun en advokat som sørget for at vedtaket ble omgjort, og at hun fra juni i år fikk innvilget ung uføretrygd.

Det er forferdelig å stå og stange i NAV-systemet samtidig som du er alvorlig syk.

Maria Winther Gunnes, kreftforsker

Fikk avslag på lån

– Da jeg kontaktet Os kommune og ba om et kommunalt lån, fikk jeg til svar at de prioriterte barnefamilier og par. «Jammen jeg er ufør, og det er slike som meg som ikke får lån i banken som dere skal prioritere», sa jeg uten

HJELP FRA FAR: – Jeg er vant til å leve nøkternt og se på prislappene. Min far har også hjulpet meg alt han har klart, sier Astrid Kvale.

at det hjalp, konstaterer Kvale.

Da hadde hun alt fått avslag på søknaden om lån i to banker, til tross for at hun etter å ha fått utbetalt forsikringspenger hadde egenkapital som utgjorde 30 prosent av kjøpesummen. Men bankene ville likevel ikke låne henne penger fordi inntekten fra uføretrygden var for lav. Derfor kjøpte hun en andelsleilighet med fellesgjeld, og brukte egenkapitalen sin som innskudd. Fellesgjelden har et avdragsfritt lån i fem år. Etter den tid er Kvale redd for at hun må selge leiligheten, dersom det ikke skjer noe i mellomtiden.

Kunne ikke søke sosialhjelp

– For flere år siden vurderte jeg å søke sosialhjelp, men fikk vite at da måtte alle kontoene mine være tomme. Men den gang måtte jeg spare penger

for å kunne betale studielån og utgifter, så for å beholde kontroll over egen økonomi, lot jeg være, sier hun.

Maria Winther Gunnes

Ny studie

Doktorgradstipendiat Maria Winther Gunnes ved Universitetet i Bergen har studert hvordan 5440 personer, som alle fikk en kreftdiagnose før de fylte 25 år, har klart seg økonomisk og i arbeidslivet. Hun tok utgangspunkt i de 1,2 millioner menneskene som ble født i Norge i perioden fra 1965 til 1985, og sammenlignet dem som ble rammet av kreft med resten av denne gruppen.

– De som har hatt hjernekreft, sliter mest i forhold til jobb og økonomisk sosialhjelp.

Det er forferdelig å stå og stange i NAV-systemet samtidig som du er alvorlig syk, understreker hun.

Trenger tilbud

Gunnes har permisjon fra overlegejobben ved Barneklivnikken i Bergen for å fullføre doktorgraden. Selv om forskeren understreker at mange som overlever kreft klarer seg veldig bra, mener hun at det burde være et oppfølgingstilbud til mennesker som har overlevd kreft i ung alder.

– Mangel på kunnskap og penger til veiledere gjør at vi ikke har noe system for dette. Det er dobbeltmorsomt at vi skal hjelpe dem etterpå. I barnekreftmiljøet har vi i årevis kjempet for at denne gruppen skal få et oppfølgingstilbud, slår Maria Winther Gunnes fast.

STATSBYGG

Statsbygg inviterer til åpne hus i Bergen 24.-25. september

se statsbygg.no for fullstendig program

STATSBYGG | 2016

Bergen tinghus
Søndag 25. september
Kl. 12.00-15.00

Høgskolen i Bergen, Kronstad
Lørdag 24. og søndag 25. september
Kl. 10.00-14.00

Gamlehaugen
Lørdag 24. september
Kl. 12.00-15.00

Statsarkivet i Bergen
Lørdag 24. september
Kl. 12.00-15.00